

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373 05 81, gsm.: 051/687-815

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 18.12.2023

EKOLOŠKO KMETOVANJE

Ekološko kmetovanje je kmetijski pristop, ki temelji na načelih trajnosti, varovanju okolja, ohranjanju naravnih virov in skrbi za dobrobit živali. Ekološko kmetijstvo po eni strani oskrbuje trg z ekološkimi proizvodi, po drugi strani pa zagotavlja javne dobrine in s tem prispeva k varovanju okolja, dobremu počutju živali in razvoju podeželja. Značilnosti ekološkega kmetovanja so:

- Prepoved uporabe sintetičnih pesticidov in lahko topnih mineralnih gnojil. Ekološki kmetovalci se zanašajo na naravne metode za obvladovanje škodljivcev in bolezni, z uvedbo širokega kolobarja na njivskih površinah in ohranjanjem biotske raznovrstnosti na kmetijskih površinah.
- Ekološki kmetovalci si prizadevajo za ohranjanje plodnosti tal in preprečevanje erozije. Uporabljajo metode, kot so zeleno gnojenje, setev različnih posevkov, uporabo komposta, ohranitvene obdelave tal z namenom izboljšanja strukture tal, povečanja vsebnosti humusa, sposobnosti zadrževanja vlage in zmanjšanja erozije.
- V ekološkem kmetijstvu spodbujamo raznolikost rastlin in živali na svojih kmetijskih gospodarstvih. To lahko vključuje sajenje cvetočih rastlin za privabljanje koristnih žuželk, vzpostavljanje habitatov za divje živali in ohranjanje območij z visoko biotsko raznovrstnostjo.
- Osnovno načelo je tokokrog hranil, kar pomeni, da bi se večino krme za živali pridelalo na kmetijskem gospodarstvu in bi se organska gnojila porabila za gnojenje kmetijskih površin z namenom pridelave kakovostne hrane za prehrano ljudi.
- Pri ekološkem kmetovanju se uporaba antibiotikov in hormonov za spodbujanje rasti ali zdravljenje živali omejuje ali je celo prepovedana. Skrb za dobrobit živali je pomemben vidik ekološkega kmetovanja.
- Za živali se predpisujejo minimalni normativi reje, priporoča se uvedba paše oziroma vsaj izpusta, ko paša ni možna.
- Ekološki kmetovalci se morajo držati ekoloških standardov in pravil, da pridobijo ekološki certifikat. Ti standardi določajo, kako se pridelujejo in predelujejo ekološki pridelki ter kako se ravna z živalmi na ekoloških kmetijah.
- Ekološko kmetovanje spodbuja lokalno oskrbo s hrano, kjer se hrana prideluje in porabi na lokalnem območju. Prav tako spodbuja trajnostne prakse v kmetijstvu, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje.
-

Ekološko kmetovanje je celovit pristop, ki si prizadeva za vzpostavitev uravnoveženega in trajnostnega kmetijskega sistema, ki ohranja okolje, zagotavlja visoko kakovostno hrano in skrbi za dobrobit živali.

Poudarek na rodovitnosti tal

Ekološki kmet ohranja in izboljšuje naravno zasnovano rodovitnost tal z uporabo gnojil s kmetije, pridelavo vmesnih posevkov, njivske krme in metuljnic ter s širokim kolobarjem. Poleg tega prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti s tem, da ne uporablja kemično-sintetičnih sredstev za varstvo rastlin (pesticidov), da gnoji v skladu s potrebami rastlin. Tako krepi tudi procese samouravnavaanja v ekosistemu. Že z dobro premišljenim kolobarjem in skrbno izbrano obdelavo tal se v veliki meri izognemo plevelu. Če se kljub temu pojavi v preveliki meri, ga zatremo toliko, da nima pretiranega vpliva na posevek oziroma nasad ter da ne ovira preveč spravila in oskrbe rastlin. Poleg preprečevalnih ukrepov plevela nadziramo praviloma mehanično s česalom, okopalnikom, krtačami in v posameznih primerih tudi z ožiganjem plevela. Ekološko kmetijstvo ohranja oziroma varuje tudi omejene ali neobnovljive naravne vire, kot so voda, zrak, tla in energija.

Kakšna je razlika med ekološko živinorejo od konvencionalne?

Temelji ekološke reje živali so prežeti s pozornostjo in spoštovanjem do živih bitij. Ekološki kmet mora poznati značilne potrebe živalskih vrst in jih skuša upoštevati v kar največji možni meri. Na ekoloških kmetijah, ki se ukvarjajo z rejo živali, je največji poudarek na krmi, pridelani na kmetijskem gospodarstvu. Če krme, pridelane na ekološki kmetiji ni dovolj, je možen dokup krme z drugih ekoloških kmetij v bližnji okolici. Krma mora ustrezati potrebam živalim na različnih stopnjah njihovega razvoja. Za pravilno sestavo krmnih obrokov za živali, moramo poznati kakovost te krme in potrebe živali. Govedo, ovce, koze in konje je potrebno krmiti le z ekološko krmo (100 %). Za rastlinojede živali mora 60 % krme izvirati iz lastnega kmetijskega gospodarstva razen v obdobju sezonskih premikov živali. Če to ni mogoče, mora biti krma pridelana v sodelovanju z drugimi ekološkimi kmetijami iz istega območja. Reja rastlinojedih živali mora v času pašne sezone v čim večji meri temeljiti na paši. Na pašniku morajo živali imeti na voljo tudi pitno vodo, mineralno-vitaminske dodatke in možnost umika v senco. Vsaj 60 % suhe snovi v krmnih obrokih prežvekovalcev mora predstavljati voluminozna krma (sveža ali posušena krma ali silaže).

Ekološka živinoreja postavlja velik poudarek na dobrobit živali. Živali imajo dovolj hlevske površine za gibanje in vrsti značilno vedenje, svežega zraka in naravne svetlobe. Prav tako se spodbuja naravno vedenje živali, kot so prosto izražanje naravnih potreb, interakcija z drugimi živalmi in izogibanje stresnim pogojem. Ekološka reja živali v praksi pomeni na primer, da se živali ne redi na v celoti rešetkasti podlagi brez nastilja, da pujski ne bivajo v utesnjenih in pretemnih prostorih, da kokoši niso stisnjene v kletke, da imajo živali možnost rednega izhoda na prosto. Živali dobivajo le krmo, ki ustreza posamezni vrsti in ki je brez sintetičnih snovi za pospeševanje prireje ter brez antibiotikov. Prevoz živih živali je omejen le na nekaj ur.

Osebj, ki skrbi za živali, mora imeti potrebno osnovno znanje in mora biti ustrezno usposobljeno v zvezi z zdravstvenimi potrebami in dobrim počutjem živali. V zvezi s tem bi bilo treba še posebej paziti na bivalne razmere, živinorejsko prakso in gostoto živali ter najmanjšo velikost zaprtih površin in površin na prostem.

Trženje ekoloških pridelkov

Cilj vsakega gospodarjenja na kmetiji je neka korist ali dobiček, zato je dobrodošlo, da tudi pridelke in izdelke proizvedene po ekološkem načinu kmetovanja prodamo oziroma ponudimo na lokalnem trgu. To pa pomeni, da svoj proizvod ponudimo pravim ljudem ob pravem času, kraju in ceni, s pravo komunikacijo ter promocijo. Pri tem pa gre seveda za različen pristop pri prodaji odkupovalcem na veliko ali neposredni prodaji, kjer se moramo zavedati, da več vloženega dela pomeni tudi večji zaslužek. Najbolj pomembno pa je, da verjamemo vase in v svoj produkt, le tako bo efekt trženja takšen kot si ga želimo.

Prodaja v okviru osnovne kmetijske dejavnosti pomeni prodajo primarnih proizvodov živil rastlinskega in živalskega izvora. Za vse nadaljnje postopke predelave živil z namenom prodaje pa je potrebno prigrasiti dopolnilno dejavnost na kmetiji, kjer je potrebno zagotavljati varnost živil in higieno delovnih postopkov. Pri predelavi ekoloških kmetijskih pridelkov pa je potrebno upoštevati še temeljna načela brez uporabe GSO, vsaj 95% mase proizvoda morajo predstavljati sestavine ekološkega kmetijskega izvora in ne sme se uporabljati nepotrebnih dodatkov, ojačevalcev okusa, barvil in umetnih arom. Ekološki proizvodi morajo biti tudi časovno ali prostorsko ločeno od neekološke hrane.

V sklopu KGZS imajo kmetije za trženje možnost uporabe dveh portalov in sicer brezplačni portal »Dobrote slovenskih kmetij« (www.dobroteslovenskihkmetij.si), kjer se morajo za sodelovanje le registrirati s pomočjo elektronskega naslova in gesla, ki ga določijo sami. Po uspešni registraciji, lahko pričnejo z vnosom svoje ponudbe, ki bo vidna na spletni strani potem, ko bo potrjena s strani administratorja.

Drugo koristno orodje pri izvajanju javnih naročil živil je tudi »KATALOG ŽIVIL ZA JAVNO NAROČANJE«, saj naročnikom omogoča pravilno poimenovanje živil, pripravo sklopov in pomoč pri določanju meril. Povezavo do omenjenega kataloga najdete na spletni strani www.katalogzivil.si

Veliko kmetov pravi, da je veliko lažje pridelati kot prodati, zato kmetijam nudimo svetovanje o trženju in pripravi pridelkov in izdelkov za trg. Na ta način vzpodbujamo in povečujemo delež lokalne hrane in zagotavljanje varne hrane pridelane na naših kmetijah in ponudbe le-te na lokalnem trgu in oskrbe javnih zavodov.

Prijava v kontrolno organizacijo

Vsi, ki se želite vključiti v ekološko kmetovanje in tudi pridobiti finančno podporo iz tega ukrepa se morajo do konca vsakega koledarskega leta prijaviti oziroma obnoviti prijavo v kontrolno ekološkega kmetovanja za naslednje leto, in sicer pri eni izmed pooblaščenih organizacij za kontrolo in certificiranje kmetijskih pridelkov ali živil. Pogodbo sklenejo za 5-letno obvezo izvajanja ukrepa, ki se lahko tudi podaljša.

V Sloveniji so za izvajanje kontrole in certificiranja na področju ekološkega kmetijstva pooblaščen in akreditirane štiri pravne osebe, pri katerih se zainteresirani lahko pozanimajo glede osnovnih zahtev in se prijavijo v kontrolo:

- IKC – Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze v Mariboru (skrajšano IKC-UM), Pivola 8, Hoče pri Mariboru, 02 613 08 31 / 32 (www.ikc-um.si/ikc-um)
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvo (skrajšano Inštitut KON-CERT), Vinarska 14, Maribor, 02 228 49 52 (www.kon-cert.si)
- BUREAU VERITAS, d. o. o., Linhartova 49, Ljubljana, 01 475 76 61 (www.bureauveritas.si)
- TÜV SÜD SAVA, d. o. o., Stoženska ulica

KGZS – Zavod NM

Vladimir Sotošek, specialist za živinorejo